

1. VÝVOJ EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ A EVROPSKÉ UNIE A ČLENSKÉ STÁTY

I. Idea evropské integrace

Evropa ve středověku a novověku nikdy nebyla jednotným státem. Pokusy sjednotit Evropu násilím končily tragicky (napoleonské války, nacistická idea jednotné Evropy pod nadvládou Německa). Přesto evropské myšlení vždy zahrnovalo představu sjednocení na základě společných kulturních a civilizačních rysů (antické dědictví, křesťanství, renesance, osvícenství). Vždy existovaly záměry a hnutí evropského sjednocování.

II. Důvody evropské integrace po druhé světové válce

Spojování západoevropských států po roce 1945 bylo odpovědí na dobové hrozby a výzvy: nebezpečí recidivy agresivity ve dvou světových válkách poraženého Německa, mocenský nástup Sovětského svazu tehdy ovládnutějšího státy střední a jihovýchodní Evropy stejně jako úsilí zmírňovat hospodářskou převahu Spojených států amerických.

III. Nástroje mezinárodní organizace

Nástrojem integrace se staly mezinárodní vládní (státní) organizace a struktury. Navzdory představám mnohých jednotlivců nevznikly „spojené státy evropské“ jako federace. Jednotlivé státy si zachovávají svoji státnost a samostatnou účast v mezinárodním společenství.

IV. Více organizací evropské integrace

Evropská integrace se uskutečňovala a uskutečňuje vedle Evropských společenství a Evropské unie též prostřednictvím dalších kontinentálních mezinárodních organizací a struktur s různým okruhem členů. Evropské státy si tak mohou volit rozsah své účasti. Evropská unie pak nezajišťuje některé agendy, pokud je zajišťují tyto organizace.

V. Organizace Severoatlantické smlouvy

V roce 1949 založená Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO) neboli Severoatlantická aliance se stala klíčovým vojenským paktem, který se opírá o globální vojensko-politické angažmá Spojených států amerických. Základem je závazek vojenské pomoci při napadení některého členského státu. Těmi se stala většina západoevropských států, po roce 1990 též bývalé socialistické státy střední a východní Evropy. Organizace má dnes 28 členů včetně většiny člen-

ských států Evropské unie. Také vznikla užší Západoevropská unie pro vojenskou spolupráci západoevropských států.

VI. Rada Evropy

Rovněž v roce 1949 založená Rada Evropy je organizací pro správní, hospodářskou, sociální a kulturní spolupráci členských států. Součástí její činnosti je vytváření a prosazování evropského standardu základních práv. Vše vyjadřují mezinárodní smlouvy sjednané členskými státy na půdě Rady Evropy. Členské státy si tak svou smluvní politikou určují samy rozsah své smluvně určené spolupráce. Rada Evropy má dnes 47 členů. Členství v Radě Evropy je pak nepsaným předpokladem členství v Evropské unii.

VII. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

Stálá konference, která se poprvé konala v roce 1975 v Helsinkách a později v roce 1991 byla přetvořená do organizace, slouží zachování míru, bezpečnosti a demokracie v euroasijském prostoru. Takto je kontinentálním doplňkem celosvětové Organizace spojených národů. Členy jsou všechny evropské státy (kromě miniaturních států) včetně všech členských států Evropské unie, Spojené státy americké, Kanada a státy bývalého Sovětského svazu.

VIII. Hospodářská integrace v Evropských společenstvích a dalších organizacích

Jádrem hospodářské integrace západní Evropy se stala Evropská společenství (vnitřní šestka). Nevstoupivší západoevropské státy (vnější sedmička) vytvořily alternativní strukturu: Evropské sdružení volného obchodu (EFTA). Většina jeho členských států ale posléze postupně přestoupila do Evropských společenství. Ještě předtím mimo jiné pro provedení plánů poválečné obnovy založená širší Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OECE) byla v roce 1960 přeměněna na Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) sdružující vyspělé země celého světa.

IX. Tři Evropská společenství: obecné a odvětvová

Nejdříve v roce 1952 vzniklo Evropské společenství uhlí a oceli (zakládací Pařížská smlouva sjednaná roku 1951) pro integraci tehdy klíčových odvětví hospodářství zneužitelných ke zbrojení a potřebných pro poválečnou obnovu a zajištění energie. Integraci dalších odvětví hospodářství pak zajišťovalo v roce 1957 založené (Římské smlouvy) a od roku 1958 působící Evropské hospodářské společenství. Tehdy rovněž vznikl „Euratom“, další odvětvové Evropské společenství atomové energie. Evropské hospodářské společenství se pak od roku 1993 nazývalo pouze Evropské společenství. Přívlastek „hospodářské“ byl vypuštěn jako potvrzení jeho angažmá v dalších oblastech.